

Βιώσιμες Δημόσιες Προμήθειες σε ΟΤΑ της Ευρώπης

Το έργο pro-EE

Το pro-EE έχει ως στόχο τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας μέσω των βιώσιμων δημόσιων προμηθειών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, το pro-EE έφερε σε επαφή προμηθευτές και καταναλωτές, εφάρμοσε διαδικασίες Δημόσιων Προμηθειών για ενεργειακά αποδοτικά προϊόντα σε ΟΤΑ και διεξήγαγε εξειδικευμένα σεμινάρια για τα στελέχη των τμημάτων προμηθειών και τεχνικής υπηρεσίας των ΟΤΑ. Παράλληλα πέντε πιλοτικοί δήμοι ανέπτυξαν ολοκληρωμένα σχέδια δράσης για ενεργειακή αποδοτικότητα, τα οποία περιλάμβαναν την εμπλοκή αρμόδιων φορέων και δράσεις ευαισθητοποίησης για τους δημότες.

Γιατί είναι σημαντικές οι Βιώσιμες Προμήθειες

Βιώσιμες Δημόσιες Προμήθειες – Για την καλύτερη αξιοποίηση των πόρων

Η κοινωνία, σε παγκόσμιο επίπεδο, έρχεται αντιμέτωπη με τις δραματικές συνέπειες της κατασπατάλησης των φυσικών πόρων και της κλιματικής αλλαγής. Στην καρδιά αυτού του προβλήματος βρίσκονται οι μη-βιώσιμες πρακτικές κατανάλωσης. Οι Βιώσιμες Προμήθειες – η αξιοποίηση του δημόσιου προϋπολογισμού υπεύθυνα σε προϊόντα και υπηρεσίες τα οποία ενισχύουν την αειφόρο ανάπτυξη – πρέπει να τεθούν ως προτεραιότητα. Ο όρος Βιώσιμες Προμήθειες αναφέρεται στην προσεκτική εξέταση των προϊόντων

που θα αγοραστούν: αγορά μόνο αυτού που πραγματικά απαιτείται, προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλή περιβαλλοντική απόδοση και εξέταση των κοινωνικών και οικονομικών αντίκτυπων μιας προμήθειας.

Ενεργειακά Αποδοτικές Δημόσιες Προμήθειες για τη Μείωση των Εκπομπών CO₂

Οι Δημόσιες Προμήθειες και ο τρόπος με τον οποίο καθορίζονται οι διαδικασίες τους καθώς και οι προτεραιότητες που τίθενται στις αποφάσεις για αγορά δίνουν μια σημαντική ευκαιρία στους ΟΤΑ: να περιορίσουν τη συνολική ενεργειακή τους κατανάλωση και να μειώσουν τις εκπομπές CO₂. Οι Ενεργειακά Αποδοτικές Δημόσιες Προμήθειες επιτρέπουν τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας θέτοντας την ως σχετικό κριτήριο στους διαγωνισμούς και στη λήψη αποφάσεων αναφορικά με αγαθά, υπηρεσίες ή έργα. Εφαρμόζεται στις προμήθειες εξοπλισμού που καταναλώνει ενέργεια, όπως συστήματα θέρμανσης, οχήματα, ηλεκτρικός εξοπλισμός καθώς και στην άμεση προμήθεια ενέργειας, π.χ. ηλεκτρισμό.

Οι Δημόσιες Προμήθειες ενισχύουν την Ενεργειακή Αποδοτικότητα

Η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας σχετίζεται άμεσα με την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών. Για οποιοδήποτε νέο προϊόν το οποίο εισέρχεται στην αγορά απαιτείται ταχεία αύξηση της ζήτησης προκειμένου να επιτευχθεί απόσβεση του

κόστους ανάπτυξης και να υπάρξουν οικονομίες κλίμακας. Μέσω της ανάπτυξης μακροπρόθεσμων στρατηγικών προμηθειών, οι οποίες θα περιλαμβάνουν νέες λύσεις και θα συνοπολογίζουν τις προκλήσεις των περιορισμένων πόρων και της κλιματικής αλλαγής, ο δημόσιος τομέας μπορεί να έχει ένα σημαντικό αντίκτυπο στη μέσο- και μακροπρόθεσμη αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των δημόσιων

υπηρεσιών και στην καινοτομία και ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Η συνδυασμένη αγοραστική δύναμη των συνεργαζόμενων ΟΤΑ μπορεί να παρέχει αποτελεσματικά την απαιτούμενη ζήτηση καθώς και να προσφέρει χείρα βοήθειας σε νέα, ενεργειακά αποδοτικά προϊόντα, όπως τα ηλεκτρικά οχήματα και ο φωτισμός LED, να εισαχθούν στην αγορά.

Πράσινες Δημόσιες Προμήθειες στην Ελλάδα

Ενα από τα πρώτα βήματα για την προώθηση και καθιέρωση των πράσινων προμηθειών στο δημόσιο τομέα στην Ελλάδα έγινε με τη σύνταξη μιας υπουργικής απόφασης, η οποία στη συνέχεια εγκρίθηκε ως ΚΥΑ και τέθηκε σε ισχύ (17 Ιουνίου 2008). Με τη ΚΥΑ Δ6/Β/14826 αντιμετωπίζονται για πρώτη φορά θέματα εξοικονόμησης ενέργειας που αφορούν στην προμήθεια προϊόντων και τη συντήρηση/διαχείριση των κτιριακών εγκαταστάσεων.

Πρόσφατα ψηφίστηκε, επίσης, ο Νόμος 3855/2010 «Μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση, ενεργειακές υπηρεσίες και άλλες διατάξεις». Ο συγκεκριμένος νόμος προβλέπει, μεταξύ άλλων, τον

καθορισμό των ελάχιστων απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης για τις προμήθειες του Δημοσίου και των φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, καθώς και χρήση μεθοδολογιών ελαχιστοποίησης του κόστους κύκλου ζωής των προμηθευόμενων ειδών ή συναφών μεθόδων, ώστε να διασφαλίζεται η οικονομική αποτελεσματικότητά τους. Επιπλέον, για την πραγματοποίηση του συντονιστικού έργου και την προώθηση των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων, ο Νόμος 3855/2010 προβλέπει τη σύσταση Διυπουργικής Επιτροπής για την εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την προώθηση των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων στην Ελλάδα.

Τα όργανα και εργαλεία του pro-EE

Το pro-EE αναγνώρισε τα απαιτούμενα όργανα για την υποστήριξη των βιώσιμων δημόσιων προμηθειών: σχέδια προμηθειών, κοινές δημόσιες προμήθειες (ΚΔΠ), ενσωμάτωση των βιώσιμων προμηθειών στα τοπικά σχέδια δράσης για ενεργειακή αποδοτικότητα και εκπαίδευση των υπαλλήλων ΟΤΑ.

Οργάνωση των σχεδίων για Ενεργειακά Αποδοτικές Προμήθειες

Καθοριστικοί παράγοντες για την υποστήριξη των βιώσιμων δημόσιων προμηθειών αποδείχθηκαν:

- η οργάνωση των δήμων στις πιλοτικές περιοχές
- ο προσδιορισμός προϊόντων που είναι σε υψηλή περιβαλλοντική προτεραιότητα
- η δημοσίευση «διακήρυξης ενδιαφέροντος» για αυτά τα προϊόντα
- η ανάπτυξη διακηρύξεων με κριτήρια ενεργειακής αποδοτικότητας

Με βάση τις εμπειρίες του pro-EE, αναπτύχθηκε ένα «Εγχειρίδιο Εφαρμογής για Ενεργειακά Αποδοτικές Δημόσιες Προμήθειες».

Ενσωμάτωση των Βιώσιμων Δημόσιων Προμηθειών στα Τοπικά Σχέδια Δράσης για Ενεργειακή Αποδοτικότητα

Τα Σχέδια Δράσης για Ενεργειακή Αποδοτικότητα παρέχουν συστηματικές βάσεις για βιώσιμες προμήθειες. Η μεθοδολογία που προτείνεται για την ανάπτυξή τους

συνίσταται σε δύο βήματα. Αφενός στην αξιολόγηση των δράσεων για ενεργειακή αποδοτικότητα που λαμβάνουν ήδη χώρα και αφετέρου στον προσδιορισμό δράσεων και μέτρων που μπορεί να λάβει ο ΟΤΑ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του.

Εκπαιδευτικά Σεμινάρια για τις Βιώσιμες Δημόσιες Προμήθειες

Τα Εκπαιδευτικά Σεμινάρια για τις βιώσιμες δημόσιες προμήθειες ενισχύουν την επάρκεια και τις γνώσεις του προσωπικού των ΟΤΑ. Τα σεμινάρια πρέπει να περιλαμβάνουν:

- πληροφορίες για τα σχετικά στοιχεία και εργαλεία για πράσινες δημόσιες προμήθειες, όπως η ενεργειακή σήμανση και η πρακτική εφαρμογή τους σε διαγωνισμούς,
- τα πιο πρόσφατα καινοτόμα προϊόντα,
- πληροφορίες για κοινές πράσινες δημόσιες προμήθειες, το ισχύον νομικό πλαίσιο, και αναφορές σε καλές πρακτικές ΟΤΑ.

Επιπρόσθετες τεχνικές ημερίδες μπορούν να περιλαμβάνουν στρογγυλά τραπέζια με εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης και μπορούν να επικεντρωθούν στους τρόπους εφαρμογής Σχεδίων Δράσης και Πολιτικής για Ενεργειακά Αποδοτικές και Πράσινες Δημόσιες Προμήθειες αλλά και σε μια παρουσίαση των εργαλείων για Κοινές Δημόσιες Προμήθειες. Οι εταίροι του pro-EE οργάνωσαν εκπαιδευτικά σεμινάρια για ενεργειακά αποδοτικές δημόσιες προμήθειες τα οποία απευθύνονταν στα τμήματα προμηθειών των ΟΤΑ όλων των συμμετεχουσών χωρών.

Ποιο είναι το μυστικό της επιτυχίας – Συμμετοχή αρμόδιων φορέων, Πολιτική Υποστήριξη και Ενσωμάτωση στα Σχέδια Δράσης για Ενεργειακή Αποδοτικότητα

Τα αποτελέσματα του pro-EE απέδειξαν ότι η εμπλοκή διαφορετικών φορέων είναι κρίσιμος παράγοντας για την επιτυχία των διαφόρων στρατηγικών προσεγγίσεων για βιώσιμες δημόσιες προμήθειες. Οι επαφές με εταιρείες και τη βιομηχανία σε πρώιμο στάδιο αποδεικνύονται ιδιαίτερα σημαντικές κατά τον προσδιορισμό καινοτόμων προϊόντων και απαιτούνται για τον καθορισμό των κριτηρίων ενεργειακής αποδοτικότητας στις αντίστοιχες διακηρύξεις των ΟΤΑ. Ιδιαίτερα χρήσιμες είναι οι πλατφόρμες όπου οι εκπρόσωποι των ΟΤΑ έχουν τη δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών.

Πρέπει να σημειωθεί, επιπλέον, ότι τα σχέδια δράσης για βιώσιμες δημόσιες προμήθειες μπορούν μόνο να αποδώσουν αν έχουν την υποστήριξη και τη δέσμευση της πολιτικής ηγεσίας. Το ουσιαστικό ερώτημα δεν είναι τι πρέπει να γίνει ή πώς να γίνει, αλλά πώς μπορούν εκείνοι που επιθυμούν να δράσουν να βρεθούν στην κατάλληλη θέση για να μπορούν να δράσουν. Γι αυτό το λόγο η εμπλοκή τοπικών φορέων υπεύθυνων για τη λήψη αποφάσεων κρίνεται επιτακτική. Δράσεις ευαισθητοποίησης στην τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να συμπληρώνονται από ισχυρή πολιτική υποστήριξη. Κατόπιν απόφασης του δημοτικού συμβουλίου υπέρ των ΠΔΠ, θα πρέπει να υπάρξει συνεχής και σαφής χάραξη πολιτικής για οικολογικές προμήθειες.

Συνολικά, οι ενεργειακά αποδοτικές προμήθειες θα πρέπει να ενσωματωθούν στις πρωτεύουσες δραστηριότητες του κάθε ΟΤΑ αναφορικά με ενεργειακή αποδοτικότητα και να συνδεθούν με άλλες δράσεις και έργα. Η προώθησή τους ως μια μεμονωμένη δράση πιθανώς να ελαττώσει δραστικά τον αντίκτυπο τους. Αυτό σημαίνει ότι απαιτείται η διεξαγωγή δράσεων ευαισθητοποίησης σε διαφορετικά τμήματα και υπηρεσίες του κάθε ΟΤΑ που συνδέονται άμεσα με την κατανάλωση ενέργειας και την εκπομπή αερίων του

θερμοκηπίου στον ΟΤΑ, καθώς και η δημιουργία συνεργιών με τρέχοντα έργα και δραστηριότητες, όπως π.χ. στο πλαίσιο του «Συμφώνου των Δημάρχων».

Με βάση τις εμπειρίες που προέκυψαν από το pro-EE, η εκπαίδευση θα πρέπει να επικεντρώνεται στο πόσο σημαντικός είναι ο συνδυασμός περισσότερων στρατηγικών συνιστωσών, όπως η ευαισθητοποίηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων με τεχνικά εργαλεία, κοινά κριτήρια και συνεργασία σε ένα ευρύ φάσμα. Σε ορισμένες χώρες κρίνεται σκόπιμη η συμμετοχή φορέων λήψης αποφάσεων σε δράσεις εκπαίδευσης.

Ενσωμάτωση των Δημόσιων Προμηθειών σε Σχέδια Δράσης για Βιώσιμη Κατανάλωση Ενέργειας – Το «Σύμφωνο των Δημάρχων»

Το «Σύμφωνο των Δημάρχων» είναι μια νέα πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στην οποία οι συνυπογράφωντες ΟΤΑ δεσμεύονται να υπερβούν τους ενεργειακούς στόχους της ΕΕ (20-20-20) μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας και της παραγωγής και χρήσης καθαρότερης ενέργειας. Αυτή η επίσημη δέσμευση πρόκειται να επιτευχθεί μέσω της υλοποίησης Σχεδίων Δράσης για Βιώσιμη Κατανάλωση Ενέργειας. Ο τρέχων οδηγός χρήσης του Συμφώνου παρέχει λεπτομερείς συστάσεις για ολόκληρη τη διαδικασία εκπόνησης της τοπικής ενεργειακής και κλιματικής στρατηγικής, από την αρχική πολιτική δέσμευση μέχρι την υλοποίηση. Το πρακτικό μέρος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, μια περιγραφή των τεχνικών μέτρων που θα πρέπει να εφαρμοστούν από τους ΟΤΑ αναφορικά με τις δημόσιες προμήθειες. Οι πιλοτικοί δήμοι του έργου pro-EE Cascais, Murcia και San Sebastian συγκαταλέγονται μεταξύ των πρώτων δήμων που υπέγραψαν το «Σύμφωνο των Δημάρχων»

Καλές πρακτικές στην Ελλάδα

Δήμος Αμαρουσίου

Με αφορμή το έργο Pro-EE και στο πλαίσιο των δράσεων για την ενσωμάτωση χαρακτηριστικών ενεργειακής αποδοτικότητας στις δημόσιες προμήθειες, ο Δήμος Αμαρουσίου εξέτασε τις δυνατότητες για εξοικονόμηση ενέργειας μέσω της αντικατάστασης φωτιστικών σωμάτων για εξωτερικούς χώρους. Έτσι, το Μάιο του 2009 δρομολόγησε τις διαδικασίες για την προμήθεια φωτιστικών σωμάτων νέας τεχνολογίας με

σκοπό την αντικατάσταση φωτιστικών παλαιού τύπου, που χρησιμοποιούνταν για το νυχτερινό φωτισμό οδών. Η συνολική προμήθεια αφορά τη σταδιακή αγορά 2500 φωτιστικών σωμάτων και οι λαμπτήρες μετάλλων αλογονιδίων που θα χρησιμοποιηθούν έχουν πολύ μικρότερη ενεργειακή κατανάλωση από τους προγενέστερους λαμπτήρες ατμών υδραργύρου.

Ωστόσο, μέχρι στιγμής στην Ελλάδα, σύμφωνα και με τον Ενιαίο Κανονισμό Προμηθειών των ΟΤΑ, η προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών διεξάγεται με βάση τη χαμηλότερη προσφερόμενη τιμή και όχι την οικονομικότερη προσφορά. Παρόλο που οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες έχουν ήδη υιοθετηθεί από την εθνική νομοθεσία, δεν έχει προσδιοριστεί ακόμα επακριβώς η χρήση κριτηρίων ανάθεσης στις διακηρύξεις των ΟΤΑ. Μια διακήρυξη αυτού του τύπου, τη στιγμή που δεν προβλέπεται επακριβώς από τον ΕΚΠΟΤΑ, θα προκαλούσε επιπρόσθετο γραφειοκρατικό φόρτο και πιθανώς ενστάσεις από τους διαγωνιζόμενους. Για το λόγο αυτό, θέματα ενεργειακής αποδοτικότητας λήφθηκαν υπόψη μόνο στις τεχνικές προδιαγραφές, τόσο για τα φωτιστικά σώματα όσο και για τους αντίστοιχους λαμπτήρες.

Η διακήρυξη δημοσιεύθηκε σε διάφορα μέσα ενημέρωσης, καθώς και με δελτίο τύπου του Δήμου, ενώ τελικά υπήρξαν πέντε προσφορές από προμηθευτές, από τις οποίες μόνο οι τρεις κάλυπταν επακριβώς τις τεχνικές απαιτήσεις της προκήρυξης. Οι δύο που αποκλείστηκαν δεν συμμορφώνονταν επακριβώς με τις τεχνικές προδιαγραφές.

Η προσφορά που επιλέχθηκε ήταν αυτή με τη χαμηλότερη προσφερόμενη τιμή και υπολογίστηκε ότι η επιτευχθείσα εξοικονόμηση ενέργειας από την εγκατάσταση και λειτουργία

των νέων φωτιστικών σωμάτων είναι 40%.

Δίκτυο ΔΑΦΝΗ

Το δίκτυο ΔΑΦΝΗ, ένας φορέας υποστήριξης του Συμφώνου των Δημάρχων, είναι ένα εθελοντικό σχήμα νησιωτικών Δήμων και Κοινοτήτων με στόχο την προώθηση ενός βιώσιμου μέλλοντος, μέσω συντονισμένων δράσεων. Κάθε μέλος του δικτύου ΔΑΦΝΗ έχει δεσμευθεί να επιτύχει μια σειρά συγκεκριμένων στόχων που υπόκεινται σε εξωτερική πιστοποίηση. Στο πλαίσιο αυτό υπήρξε συνεργασία με το δίκτυο ΔΑΦΝΗ και για θέματα πράσινων προμηθειών και προώθησής τους προς τα μέλη του.

Ειδικότερα, το 2008 δύο από τους δήμους-μέλη του δικτύου ΔΑΦΝΗ, ο Δήμος Ποσειδωνίας και ο Δήμος Κορθίου προχώρησαν στην προμήθεια αυτόνομων φωτιστικών με φ/β πάνελ. Τα φωτιστικά εγκαταστάθηκαν σε επιλεγμένες τοποθεσίες των Δήμων, καλύπτοντας τόσο οικιστικές όσο και αγροτικές περιοχές, και είχαν ως στόχο αφενός την εξοικονόμηση ενέργειας και αφετέρου να διαδραματίσουν παραδειγματικό ρόλο ως προς τους πολίτες.

Επιπλέον, την ίδια χρονιά ο Δήμος Ιητών προμηθεύτηκε ένα υβριδικό όχημα (Toyota Prius NHW20 E) για τη μεταφορά προσωπικού του Δήμου, ενώ η Κοινότητα Οίας προμηθεύτηκε δύο ηλεκτρικά ποδήλατα για την κάλυψη μέρους των αναγκών των υπαλλήλων της.

Υπεύθυνος έκδοσης:

Climate Alliance
Klima-Bündnis / Alianza del Clima e.V.
European Secretariat
Galvanistr. 28
D – 60486 Frankfurt am Main

T: +49 69 717139-0
F: +49 69 717139-93
europe@climatealliance.org
www.climatealliance.org

Σχεδιασμός & Επιμέλεια:
Heike Unterpertinger

Copyright 2010

Ελληνική έκδοση:

ΚΑΠΕ- Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας
19°χλμ Λεωφ. Μαραθώνος, 19009, Πικέρμι, Αττική
T: 210 6603300, F: 210 6603301-2,
www.cres.gr, cres@cres.gr

Οι μόνοι υπεύθυνοι για το περιεχόμενο αυτής της δημοσίευσης είναι οι συντάκτες. Δεν απεικονίζει απαραίτητως την άποψη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είναι υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται σε αυτή.